

4. Мельничук М.М. Психологічні особливості кризи ідентичності у підлітковому віці. *Молодий вчений*. Науковий журнал. №4 (104) квітень 2022. С. 61-65.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики: навчальний посібник для підлітків вищих навчальних закладів. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 464 с.

МОТИВАЦІЙНО-ОСОБИСТІСНІ РИСИ ВИСОКОКРЕАТИВНИХ ЮНАКІВ

Куц О. М.

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

kuschoxana@gmail.com

Науковий керівник І. Г Тітов .

Сучасний світ усе частіше ставить людину у непередбачувані, екстремальні ситуації, котрі вимагають від неї гнучкості, оригінальності, готовність до непрогнозованих змін, що є складниками креативності.

Вивченню креативності присвячено багато робіт вітчизняних (В. О. Моляко, В. В. Клименко, О. Л. Туриніна, Н. В. Ханецька, С. П. Яланська та ін.) та закордонних (Е. П. Торренс, Т. Любарт, М. Чиксентміхаї та ін.) авторів. Сформовані до теперішнього часу психологічні підходи до проблеми креативності мають різні підстави у визначенні сутності цього поняття, найпоширенішим з-поміж яких є розгляд креативності як властивості особистості. Виокремлені такі особистісні риси, позитивно пов'язані з креативністю: відкритість новому досвіду, допитливість, індивідуалізм (нонконформізм), схильність до ризику, здатність відійти від стереотипів, інтелектуальна дисципліна, висока працездатність та ін. [1-5]. Разом із цим, мотиваційні риси висококреативних особистостей є недостатньо дослідженими.

Емпіричне дослідження проводилось протягом 2024-2025 року на базі ліцею №29 м. Полтави. Загальна чисельність вибірки становила 60 респондентів, з-поміж яких за результатами проведення тесту креативності Джонсона були виокремлені 30 старшокласників із високим рівнем креативності. Результати проведеного констатувального дослідження засвідчили наступне.

Висококреативні юнаки характеризуються такими індивідуально-психологічними рисами (за результати проведення особистісного опитувальника Р. Кеттелла): прагнення до домінантності, самостійності, ігнорування соціальних умовностей; енергійність, сміливість, послідовність у відстоюванні власної точки зору; відкритість, доброзичливість, комунікабельність; стійкість моральних принципів, відповідальність, почуття обов'язку; спрямованість на підтримання порядку, точності та охайності у справах; висока стресостійкість, рішучість, схильність до ризику та гострим відчуттям; організованість, добрий самоконтроль власних емоцій та поведінки; постійність у своїх планах та прив'язаностях з певною потребою в підтримці та схваленні збоку оточуючих.

Дані кореляційного аналізу виявили статистично значущий зв'язок креативності із впевненістю в собі ($r_s = 0,33$, $p \leq 0,05$), силою “Над-Я” ($r_s = 0,44$; $p \leq 0,01$), інтровертованістю, реалістичністю, практичністю ($r_s = 0,43$; $p \leq 0,01$) та самодостатністю ($r_s = 0,39$, при $p \leq 0,05$), інтелектом ($r_s = 0,39$; $p \leq 0,05$) та гнучкістю ($r_s = 0,34$, $p \leq 0,05$), і в той же час – із деякою екстравертованістю, сензитивністю, мрійливістю ($r_s = 0,46$, $p \leq 0,01$) та довірливістю ($r_s = 0,37$; $p \leq 0,05$).

У ході дослідження потреби досягнення (за Ю.М. Орловим) виявлено її високий рівень у більшості респондентів, низький рівень продемонстрували 27% висококреативних юнаків. Результати дослідження домінуючої життєвої мотивації (за М. Кубишкіною) засвідчили перевагу мотиву “прагнення досягнення мети” (53%); друге місце посідає мотив “прагнення суперництва” (27%), мотив “прагнення соціального престижу” займає третє місце (20%).

Виявлений високий статистичний кореляційний зв'язок креативності з мотивацією досягнення ($r_s = 0,68$; $p \leq 0,01$) та мотивацією досягнення мети ($r_s = 0,55$; $p \leq 0,01$), що загалом визначає потребу в успіху, визнанні, оптимальній організації праці та перспективи росту. Потреба у досягненні поставленої мети як умова успіху у творчій діяльності визначає мотиваційно-цільовий компонент креативності, відображаючи особистісне ставлення до діяльності, виражене в цільових установках, інтересах, мотивах. Вона передбачає наявність у особистості інтересу до певного виду діяльності; прагнення до придбання відповідних загальних і спеціальних знань, умінь і навичок, що, своєю чергою, зумовлює домінування мотивації результату, коли особистість орієнтована на результати діяльності

Насамкінець варто зазначити, що за наявного рівня досліджень креативності постає питання про доцільність подальшого вивчення факторів, що впливають на її розвиток і становлення в юнацтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Яланська С. П. *Психологія творчості* : навч. посіб. 2-е вид., допов. Полтава: Сімон, 2018. 182 с.
- Csikszentmihalyi, M. *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. NY : HarperCollins, 1996.
- Dollinger, S. J. Urban, K. K., James T. A. (2004). Creativity and openness: Further validation of two creative product measures. *Creative Research Journal*, 16: 35-47.
- Sternberg, R. J. (ed.). *Handbook of Creativity*. Cambridge University Press, 1998.
- Torrance, E. P. *Why fly? A philosophy of creativity*. Norwood, NJ : Ablex Publishing, 1995.